

[Deelnemers gezocht!](#) | [Wat wordt er onderzocht?](#) | [Onderzoeksteam](#) | [Promotoren](#)
[Schematische weergave aanmeldingen](#) | [Artikelbesprekingen](#) | [Een deelnemer vertelt](#)

Deelnemers gezocht!

Voor u ligt de herfstnieuwsbrief 2017 met betrekking tot het onderzoek naar de invloed van slaapverstoring tijdens de zwangerschap en rondom de bevalling op het functioneren in de periode na de bevalling bij vrouwen met een bipolaire stoornis en/of een postpartum psychose in de voorgeschiedenis.

Graag blijven we uw aandacht vragen voor dit belangrijke onderzoek. In 2017 hebben we inmiddels 14 deelnemers kunnen includeren! Daar zijn we vanzelfsprekend erg blij mee en dat was zeker niet gelukt dankzij de blijvende betrokkenheid van collega's!

We zijn er trots op dat een van onze deelnemers haar ervaringen heeft willen delen. Haar verhaal vindt u in deze nieuwsbrief.

We hopen op uw blijvende aandacht voor ons onderzoek! Graag vertellen we u er in deze herfstnieuwsbrief meer over!

Wat wordt er onderzocht?

In dit onderzoek kijken we of slaapverstoring tijdens de zwangerschap en in de periode rondom de bevalling een voorspeller is voor het ontstaan van depressieve, (hypo)manische of psychotische verschijnselen in de periode na de bevalling. Hierdoor krijgen we een beter inzicht in de specifieke rol van slaapverstoring en in het beloop van de bipolaire stoornis tijdens de zwangerschap en na de bevalling. Deze kennis helpt bij het ontwikkelen van richtlijnen voor preventie/behandeling van psychoses en depressies die ontstaan na de bevalling bij vrouwen met een verhoogd risico hierop.

SLEEPREG-BD: WWW.DIMENCE.NL/SLEEPREGBD | SLEEPREGBD@DIMENCE.NL | 0612 969 202

Zwanger en bipolair?

Wilt u ons helpen?
Wij zoeken 130 vrouwen met een bipolaire stoornis, of een eerder na de bevalling doorgemaakte psychose, die zwanger zijn of willen worden en willen deelnemen aan een onderzoek naar de rol van slaapverstoring bij het ontstaan van problemen in de periode na de bevalling.

Wat is het doel?
Wij onderzoeken of slaapverstoring tijdens de zwangerschap en in de periode rondom de bevalling een voorspeller is voor het ontstaan van depressieve, (hypo)manische of psychotische verschijnselen in de periode na de bevalling.

Meer weten?
Wilt u iemand aanmelden voor het onderzoek of meer informatie ontvangen? Neemt u gerust contact met ons op of kijk eens op onze site.
T: 0612 969 202
T: 0546 684 198
E: sleepregbd@dimence.nl
I: www.dimence.nl/sleepregbd

Onderzoek: de invloed van slaapverstoring tijdens de zwangerschap en rondom de bevalling op het functioneren in de periode na de bevalling bij vrouwen met een bipolaire stoornis en/of een postpartum psychose in de voorgeschiedenis (SLEEPREG-BD).

Wie zoeken we?

We zoeken 130 zwangere vrouwen met een bipolaire stoornis of een eerder na de bevalling doorgemaakte psychose die zwanger zijn of willen worden en deel willen nemen aan een onderzoek naar de rol van slaapverstoring bij het ontstaan van problemen in de periode na de bevalling.

Inclusiecriteria

- Ouder dan 18 jaar;
- Het hebben van een bipolaire I of II stoornis of een bipolaire stoornis NAO en/of een postpartum psychose in de voorgeschiedenis;
- Deelnemers staan onder psychiatrische behandeling.

Exclusiecriteria

- Deelnemers zonder informed consent;
- Deelnemers met ernstig middelenafhankelijkheid/misbruik.

Wat wordt er van de deelnemer verwacht?

Er zijn geen beperkingen voor de deelnemer. Ook heeft het onderzoek geen invloed op de behandeling. Naast het bijhouden van de LifeChart (stemmingsgrafiek), het invullen van (digitale) vragenlijsten en een eenmalig telefonisch interview wordt de deelnemer gevraagd gedurende 8 weken (verspreid over tweemaal 1 en eenmaal 6 weken) een slaapdagboek bij te houden en een Motionwatch te dragen.

Wat zijn mogelijke voor- en nadelen van deelname aan dit onderzoek?

Een direct voordeel van deelname aan dit onderzoek is er niet. Wel kan het onderzoek nuttige gegevens opleveren, die de behandeling van zwangere patiënten met een bipolaire stoornis in de toekomst kan verbeteren.

Nadelen van deelname aan dit onderzoek zijn er niet. Wel kost het natuurlijk enige tijd van de deelnemer (een interview bij aanvang van studie en het invullen van de vragenlijsten). Er zijn geen medische risico's of bijwerkingen te verwachten van deelname aan dit onderzoek.

Hoe kan een deelnemer zich aanmelden?

Uw patiënte kan zich telefonisch of via e-mail aanmelden. Zij krijgt dan een informatiebrief over het onderzoek, waarna zij definitief kan beslissen of zij al dan niet wil deelnemen.

T: 0546 684 198 / 06 - 10552135

E: a.stevens@dimence.nl

E: sleepregbd@dimence.nl

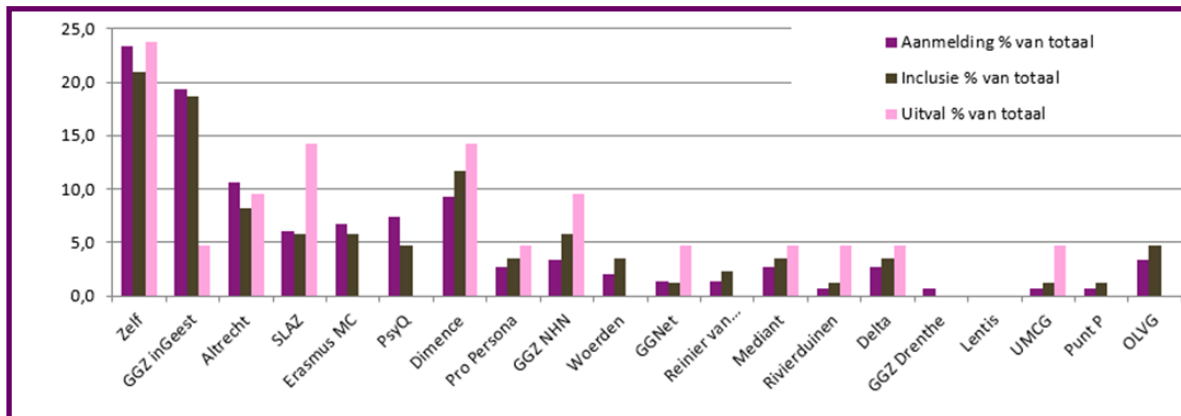
Het onderzoeksteam

Het onderzoek naar de invloed van slaapverstoring op postpartum psychopathologie bij vrouwen met een bipolaire stoornis of een postpartum psychose in de voorgeschiedenis is het promotieonderzoek van Anja Stevens, werkzaam als psychiater bij SCBS Bipolaire Stoornissen en SCBS Psychiatrie en Zwangerschap van Dimence.

Verder werkt Tanja Dijk, onderzoeksondersteuner, mee aan het onderzoek.

Promotoren en co-promotoren

Het onderzoek is een samenwerking van het SCBS Bipolaire Stoornissen en het VUmc. Prof. dr. Ralph Kupka en prof. dr. Adriaan Honig zijn promotoren, dr. Elise Knoppert - van der Klein en dr. Peter Goossens zijn co-promotoren.

Aanmeldingen per verwijzende instelling

Schematische weergave aantal aanmeldingen per verwijzende instelling; stand per 06-10-2017

Artikelbesprekingen

Recent heeft de onderzoeksgroep van de Cardiff University een tweetal studies gepubliceerd vanuit het Bipolar Disorder Research Network. Het doel van hun onderzoek is meer te weten over de oorzaken van de bipolaire stoornis en gerelateerde stemmingsstoornissen. Hiertoe wordt onderzocht hoe genetische en omgevingsfactoren (zoals stressvolle levensgebeurtenissen) interacteren en de gevoeligheid voor het ontwikkelen van een bipolaire stoornis beïnvloeden. Een van de specifieke foci van het onderzoeksnetwerk is zwangerschap bij vrouwen met een bipolaire stoornis.

Beide studies hebben een groot aantal participanten, maar de beperking van beide studies is dat het gaat om retrospectieve, subjectieve data met een (fors) risico op recall bias. Ook is de definitie van slaapverstoring niet helder en is er moeilijk te differentiëren tussen slaapverstoring als trigger of prodroom van een stemmingsstoornis.

Mania triggered by sleep loss and risk of postpartum psychosis in women with bipolar disorder.

Lewis KJS, Di Florio A, Forty L, Gordon-Smith K, Perry A, Craddock N, Jones L, Jones I.

J Affect Disord. 2017 Aug 18;225:624-629.

De eerste studie onderzocht in hoeverre een geschiedenis van door slaap getriggerde stemmingsepisodes geassocieerd is met een postpartum psychose bij vrouwen met een bipolaire stoornis. De gedachte hierachter is dat vrouwen met een bipolaire stoornis een verhoogd risico hebben op postpartum affectieve problemen en dat rondom de bevalling een periode van slaapverstoring optreedt. Van 870 bevallen vrouwen met een bipolaire I stoornis werden de diagnose en perinatale episodes nagegaan middels een interview en dossieronderzoek. Tijdens het interview werd tevens informatie verkregen of eerdere stemmingsepisodes werden voorafgegaan door slaapverstoring. Vervolgens werd gekeken of er een relatie was tussen gerapporteerde episodes voorafgegaan door slaapverstoring en postpartum psychoses.

Zij vonden dat vrouwen bij wie een manie werd voorafgegaan door slaapverstoring tweemaal zo vaak een postpartum psychose kregen dan vrouwen, die rapporteerden dat zij een eerdere manie niet werd voorafgegaan door slaapverstoring. Er bleek geen associatie te bestaan als het ging om depressieve episodes, voorafgegaan door slaapverstoring en het voorkomen van een postpartum psychose.

We zijn natuurlijk alert als het gaat om de postpartum periode bij vrouwen met een bipolaire stoornis, wellicht moeten we bij vrouwen die eerder een manie hebben doorgemaakt voorafgegaan door een periode van slaapverstoring hyperalert zijn.

Artikelbesprekingen (vervolg)

Sleep loss as a trigger of mood episodes in bipolar disorder: individual differences based on diagnostic subtype and gender.

Lewis KS, Gordon-Smith K, Forty L, Di Florio A, Craddock N, Jones L, Jones I.
Br J Psychiatry. 2017 Sep;211(3):169-174

De andere studie onderzocht in hoeverre er een associatie is tussen kwetsbaarheid voor de "slaapverstoring trigger" (dat wil zeggen in hoeverre werd een stemmingsepisode voorafgegaan door een periode van slaapverstoring) en het type bipolaire stoornis en het geslacht. Hiertoe werden 3140 participanten met een bipolaire stoornis, waarvan 66% een bipolaire I stoornis had en 68% vrouw was, geïnterviewd. De diagnose werd met behulp van een interview (SCAN) in combinatie met dossieronderzoek vastgesteld. In hoeverre er sprake was van slaapverstoring voorafgaand aan een stemmingsepisode werd middels de interviews achterhaald.

20% van de participanten gaf aan dat slaapverstoring een trigger is geweest voor een manische episode en 12% gaf dit aan voor een depressieve episode. Slaapverstoring voorafgaand aan een episode van verhoogde stemming bleek geassocieerd met het vrouwelijk geslacht en met een bipolaire I stoornis. Er werd geen associatie gevonden met type bipolaire stoornis of geslacht tussen "slaapverstoring trigger" en verlaagde stemmingsepisode.

Thoughts and Considerations of Women With Bipolar Disorder About Family Planning and Pregnancy: A Qualitative Study.

Stevens AWMM, Daggenvoorde TH, van der Klis SMD, Kupka RW, Goossens PJJ.
J Am Psychiatr Nurses Assoc. 2017 May

In Nederland is een kwalitatieve studie gedaan waarbij is geëxploreerd hoe vrouwen in de vruchtbare leeftijd met een bipolaire stoornis denken over familieplanning en zwangerschap, en welke informatie/support zij verwachten van het behandelteam. Vijftien vrouwen participeerden in het onderzoek en werden geïnterviewd, waarna deze interviews werden geanalyseerd.

Vijf thema's kwamen hierbij naar voren, te weten: Overwegingen met betrekking tot de bipolaire stoornis, enerzijds over het al dan niet overdragen van de stoornis aan de baby en anderzijds in hoeverre de stoornis het moederschap zou beïnvloeden en het risico op een recidief episode.

De meeste vrouwen gaven aan dat een goede, stabiele relatie voor hen een essentiële conditie was om voor kinderen te kiezen. Ook gaven zij aan dat het voor hen belangrijk was vertrouwen te hebben in het behandelteam.

Een vierde thema was de informatie die zij verwachten van het behandelteam over erfelijkheid, voor- en nadelen van medicatiegebruik etc. Ook gaven zij aan met het behandelteam te willen spreken over mogelijke familieplanning en hadden zij, naast bespreken van een mogelijke kinderwens, behoefte aan schriftelijke informatie over het onderwerp.

Familieplanning is een essentieel thema in de behandeling van vrouwen met een bipolaire stoornis in de vruchtbare leeftijd en hun partners. Een uitnodiging van de professional om dit thema te bespreken wordt als zeer prettig ervaren. De houding van de professional zou supportief en informatief moeten zijn.

Een deelnemer vertelt...

Een van onze deelnemers gaf aan haar ervaringen met het onderzoek maar vooral met het belang van goed slapen graag te willen delen. Daar zijn we natuurlijk blij mee! Deze deelnemer is ervaringswerker en besloot eind vorig jaar deel te nemen aan het SLEEPREG-BD onderzoek. Inmiddels heeft ze een prachtige gezonde dochter gekregen en heeft ze, na een moeilijke periode na de bevalling, het onderzoek afgerond.

Het belang van goed slapen...

Vorig jaar was ik als ervaringswerker aanwezig op het Phrenoscongres in Zwolle. Daar zag ik informatie over het SLEEPREG-BD onderzoek. Omdat ik zelf precies tot de doelgroep behoorde vroeg ik om meer informatie over het onderzoek. Ik besloot mee te doen omdat ik het heel belangrijk vind dat er aandacht is voor zwangerschap bij psychisch kwetsbaren.

"Ik heb zeer goed gemerkt hoe belangrijk slaap voor je is als je te maken hebt met psychische kwetsbaarheid."

Een aantal weken droeg ik een speciaal horloge dat mijn slaap registreerde, hield een dagboek bij en ik vulde vragenlijsten in. Het slapen ging redelijk en het was niet moeilijk om mee te doen.

Echter, aan het einde van mijn zwangerschap werd het slapen veel moeilijker voor mij. Zelfs zo dat ik in overleg met mijn hulpverleners wat extra medicijnen ging slikken en mijn bevalling ingeleid werd. Ik was angstig en gespannen en slapen verliep moeizaam. De nacht voor de bevalling deed ik geen oog dicht.

De bevalling verliep echter wel goed en we kregen een prachtige, gezonde dochter. De nachten daarna waren onrustig. Ik slikte Quetiapine 25 mg om goed te slapen en de Haldol werd opgeschroefd. Daardoor moest ik de borstvoeding opgeven, wat ik erg jammer vond.

Eigenlijk was het de bedoeling dat ik het speciale horloge weer zou gaan dragen en mijn slaap te registreren. Maar ik was al erg gespannen en zag het helemaal niet zitten om daar mee bezig te zijn. Ergens voelde ik aan dat het niet goed met me ging maar ik wilde er nog niet aan...

Uiteindelijk, na ruim zes weken met veel angstdromen en nachtmerries, kwam er na een volledig doorwaakte nacht een crisis. Ik voelde me willoos, achterdochtig en zeer angstig en begon te decompenseren en moest worden opgenomen.

Na in totaal zes weken opname waarin met behulp van medicatie telkens beter ging slapen en zienderogen opknapte kon ik naar huis gaan. Ook daar bleef ik goed slapen met medicatie.

Ik heb zeer goed gemerkt hoe belangrijk slaap voor je is als je te maken hebt met psychische kwetsbaarheid. Het onderzoek heb ik deels kunnen afmaken. Twaalf weken na de bevalling hebben we voor het onderzoek tijdens een telefonisch interview teruggekeken op de periode van zwangerschap, bevalling en de periode daarna. Tijdens dit interview heb ik aangegeven mijn ervaringen met het onderzoek maar vooral met het belang van goed slapen te willen delen.

[Lees hier mijn hele verhaal.](#)